

EÖTVÖS LORÁND TUDOMÁNYEGYETEM INFORMATIKAI KAR

Programozási Nyelvek és Fordítóprogramok Tanszék

Beadandó kezelő rendszer megvalósítása

Témavezető:

Poór Artúr

egyetemi tanársegéd

Szerző:

Csiki Erik Gergely

programtervező informatikus BSc

Tartalomjegyzék

1.	\mathbf{Bev}	ezetés		3
2.	Felh	ıasznál	lói dokumentáció	4
	2.1.	Bejele	ntkezés és nyelvválasztás	4
		2.1.1.	Bejelentkezés	4
		2.1.2.	Nyelvválasztás	5
	2.2.	Szerep	okörök	6
		2.2.1.	Rendszergazda	6
		2.2.2.	Tárgyfelelős	9
		2.2.3.	Gyakorlatvezető	12
		2.2.4.	Hallgató	16
		2.2.5.	Mindenki számára elérhető oldalak	18
3.	Fejl	esztői	dokumentáció	21
	3.1.	Keretr	rendszerek és az alkalmazás felépítése	21
		3.1.1.	Keretrendszerek	21
		3.1.2.	Az alkalmazás felépítése	21
	3.2.	Naplóz	zás	23
	3.3.	Adatb	ázis	24
		3.3.1.	Technológiák	24
		3.3.2.	Adatbázis code first objektumai	25
		3.3.3.	Az adatbázis táblái	26
	3.4.	Model	réteg	31
		3.4.1.	Üzleti logika	31
		3.4.2.	Adatok megjelenítésére szolgáló modellek	38
		3.4.3.	Adatok bevitelére szolgáló modellek	39

TARTALOMJEGYZÉK

		3.4.4.	Egyéb segédosztályok	40
	3.5.	Vezérl	ő réteg	43
		3.5.1.	Home vezérlő	43
		3.5.2.	Base vezérlő	44
		3.5.3.	Admin vezérlő	45
		3.5.4.	Instructor vezérlő	47
		3.5.5.	Teacher vezérlő	48
		3.5.6.	Student vezérlő	49
	3.6.	Nézet	réteg	51
		3.6.1.	Home vezérlő nézetei	51
		3.6.2.	Admin vezérlő nézetei	51
		3.6.3.	Instructor vezérlő nézetei	52
		3.6.4.	Teacher vezérlő nézetei	52
		3.6.5.	Student vezérlő nézetei	52
		3.6.6.	Megosztott nézetek	53
	3.7.	Lokali	záció	53
4.	Tesz	ztelés		56
_				
5.		zegzés		57
	5.1.		ált fejlesztői eszközök	
			tés	
	5.3.	Továb	bfejlesztési lehetőségek	. 58
6.	Kös	$\mathbf{z\ddot{o}netn}$	nyilvánítás	59
Ire	odalo	\mathbf{mjegy}	zék	60
Á۱	oraje	gyzék		62
Τá	ábláz	atjegy	zék	64
Fα	rrácl	kódjeg	vzák	65
T O	rrasi	ZOUICK	y Zuk	UU

1. fejezet

Bevezetés

A szakdolgozatom témája egy beadandó kezelő rendszer megvalósítása webes alkalmazásként. Az elkészült rendszer az Assignment Supervisor System nevet kapta (röviden ASS), a továbbiakban így hivatkozom rá.

Az alkalmazás célja, hogy segítse az egyetemi munkát, mind a hallgatók, mind az oktatók részére. Lehetőségünk van tantárgyak létrehozására, amelyekhez létrehozhatunk csoportokat. A hallgatók ezekbe a csoportba tudnak jelentkezni, amit a gyakorlatvezető hagyhat jóvá. A hallgatók számára lehetőségünk van határidővel ellátott feladatokat kiírni. A feladatkiírásánál támogatott a Markdown és a LATEX kifejezések. A beküldött megoldásokat a gyakorlatvezetők értékelhetik. Az alkalmazás támogatja a külföldi hallgatók munkáját, számukra elérhető az alkalmazás angol nyelvű változatban.

2. fejezet

Felhasználói dokumentáció

2.1. Bejelentkezés és nyelvválasztás

Az oldalra érkezve a kezdőoldalt láthatjuk, ahol egy üdvözlő üzenet fogad minket. Majd lehetőségünk nyílik bejelentkezni a rendszerbe, vagy a rendszer által támogatott lokalizációt tudjuk kiválasztani (2.1 ábra). ¹

Köszöntjük! Az oldalt az INF-es (Pandorás) azonosítóval tudjuk használni. INF-es felhasználónév INF-es jelszó Bejelentkezés Magyar English

2.1. ábra. Főoldal

2.1.1. Bejelentkezés

A rendszerbe bejelentkezni az INF-es felhasználónkkal tudunk. Ha a bejelentkezés sikertelen volt, azt a rendszer hibaüzenetekkel jelzi a számunkra (2.2 ábra).

 $^{^1{\}rm Erre}$ majd még a bejelentkezés után is lehetőségünk nyílik lás
d később, 2.2.5: "Mindenki számára elérhető oldalak"

Köszöntjük!

Magyar

Az oldalt az INF-es (Pandorás) azonosítóval tudjuk használni.

INF-es felhasználónév

A INF-es felhasználónév megadása kötelező!

INF-es jelszó

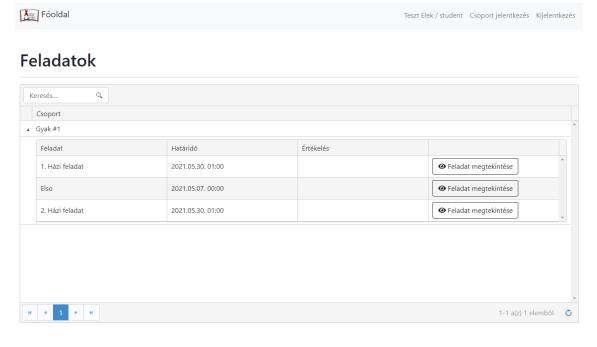
A INF-es jelszó megadása kötelező!

Bejelentkezés

2.2. ábra. Bejelentkezési hiba

English

Amennyiben a bejelentkezés sikeres volt, a szerepkörnek megfelelő kezdőoldalon találjuk magunkat (2.3 ábra).

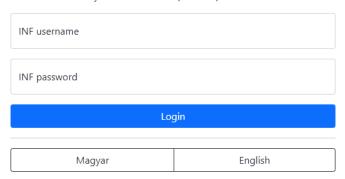
2.3. ábra. Sikeres bejelentkezés

2.1.2. Nyelvválasztás

A rendszer kilistázza a támogatott lokalizációkat (jelenleg magyar és angol). Alapértelmezett beállítás a magyar. Ezt felültudjuk írni, ha valamelyik gombra rákattintunk. (2.4 ábra)

Welcome!

This site can be only used with an INF (Pandora) account.

2.4. ábra. Nyelvváltás

2.2. Szerepkörök

A felhasználók négy csoportba tartozhatnak:

- Rendszergazda
- Tárgyfelelős
- Gyakorlatvezető
- Hallgató

Egy felhasználó tartozhat több szerepkörbe. Ha egy felhasználó több szerepkörbe is tartozik, akkor a felület menüsorán megjelenik egy "Szerepkör váltás" lenyitható menü, ahol a felhasználóhoz rendelt szerepköröket találjuk, a kiválasztott linkre kattintva a csoporthoz tartozó kezdőoldalra navigáljuk magunkat. A felhasználóhoz a szerepköröket a felhasználó létrehozásakor is megadhatjuk, valamint a létrehozást követően tudjuk módosítani.

2.2.1. Rendszergazda

A rendszergazda a következő funkciókat érheti el:

- Tantárgy létrehozása, módosítása, törlése, tárgyi információk megtekintése
- Felhasználó létrehozása, módosítása, a felhasználók adatainak a megtekintése Ha rendszergazdaként jelentkezünk be az alábbi két táblázat fogad minket a kezdőoldalon (2.5 ábra).

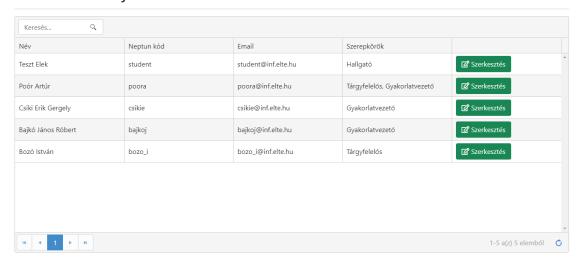
Teszt Elek / admin Tárgy létrehozás Felhasználó létrehozás Kijelentkezés

(a) Tantárgyak táblázata

Felhasználók listája

K Főoldal

(b) Felhasználók táblázata

2.5. ábra. Rendszergazdai szerepkör kezdőoldala

Az első táblázatban a rendszerben létrehozott tantárgyak és a hozzájuk tartozó információk olvashatóak le. A táblázatban az egyes tantárgyakhoz tartozó adatok módosíthatóak, illetve az egész tárgyat lehet törölni. A módosítás során validálásra kerül, hogy a módosított név létezik-e már a rendszerben, ha igen, akkor ezt a rendszer jelzi számunkra. A második táblázatban a rendszerben létrehozott felhasználókat és a hozzájuk tartozó információkat láthatjuk. A rendszergazda a felhasználók adatait és szerepköreit tudja módosítani.

Tantárgy létrehozása

A "Tárgy létrehozás" linkre kattintva az alkalmazás átnavigál minket egy űrlapra, ahol az új tantárgy szükséges adatait tudjuk kitölteni (2.6(a) ábra). Ha az adatok validálása és feldolgozása sikeres, akkor visszanavigálódunk a kezdőoldalra. Az esetleges validalási hibákat a rendszer jelzi számukra (2.6(b) ábra).

Tantárgy neve Teszt Tárgy		
Tárgyfelelős(ök)		
	Létrehoz	
Tantánay, látuah	(a) Űrlap	
Tantárgy létreh	· , ,	
Tantárgy neve	· , ,	
Tantárgy neve A Tantárgy neve megadása kötelező!	· , ,	
Tantárgy létreh Tantárgy neve A Tantárgy neve megadása kötelező! Tárgyfelelős(ök) megadása kötelező	nozás	

(b) Adatok validálása

2.6. ábra. Tantárgy létrehozás

Felhasználó létrehozása

Felhasználót létrehozni a "Felhasználó létrehozás" linkre kattintva tudjuk megtenni, ami továbbnavigál minket egy űrlapra, ahol az új felhasználónak az adatait tudjuk megadni (2.7(a) ábra). Ha az adatok validálása sikeres, akkor a felhasználó elkészült és visszanavigálódunk a kezdőoldalra, ha nem volt sikeres, akkor a rendszer ezt hibaüzenetekkel jelzi nekünk (2.7(b) ábra).

Felhasználó létrehozás Neptun kód Név Email Jelszó Jelszó megerősítése Szerepkör(ök)

(a) Űrlap

Felhasználó létrehozás

Neptun kód
A Neptun kód megadása kötelező!
Név
A Név megadása kötelező!
Email
A Email megadása kötelező!
Jelszó
A Jelszó megadása kötelező!
Jelszó megerősítése
A Jelszó megerősítése megadása kötelező!
Szerepkör(ök)
A Szerepkör(ök) megadása kötelező!
Létrehoz

(b) Adatok validálása

2.7. ábra. Felhasználó létrehozás

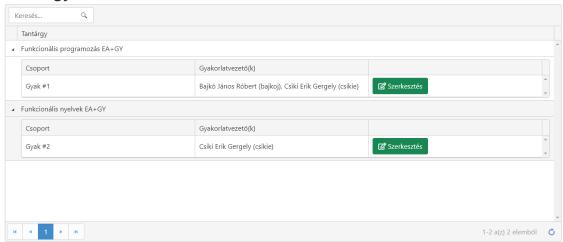
2.2.2. Tárgyfelelős

Ha tárgyfelelősként jelentkezünk be a rendszerbe, akkor az alábbi kezdőoldal fogad minket (2.8 ábra). A kezdőoldalon egy tablázat található, amiben látjuk azo-

kat a tantárgyakat, és a tantárgyakhoz tartozó csoportokat, amelyeknek a felelősei vagyunk. A tárgyfelelős a következő funkciókat használhatja:

- Csoport létrehozása egy tantárgyhoz
- Csoport módosítása

Tantárgyak

2.8. ábra. Tárgyfelelős kezdőoldala

Csoport létrehozása

A menüsoron a "Csoport létrehozás" linkre kattintva a rendszer átirányít minket egy űrlapra, ahol létre tudunk hozni egy csoportot (2.9 ábra). Az adatokat a rendszer validálja, és az esetleges hibákat jelzi számunkra.

Csoport létrehozás Tantárgy Tantárgy Gyakorlatvezető(k) Létrehozás (a) Űrlap Csoport létrehozás Csoport neve A Csoport neve A Csoport neve mező kitőltése köteelző! Tantárgy Tantárgy Tantárgy A Tantárgy mező kitöltése kötelező! Gyakorlatvezető(k) A Gyakorlatvezető(k) mező kitöltése kötelező!

2.9. ábra. Csoport létrehozás

Csoport módosítása

Csoportokat szerkeszteni a kezdőoldalon található táblázat segítségével tudunk. A táblázatban lenyitható minden kilistázott tantárgy. Itt találjuk a tantárgyakhoz már létrehozott csoportokat. Minden tantárgy mellett találunk egy "Szerkesztés" gombot, melyre kattintva elérhetővé válik a csoport szerkesztése. Az adatok validálásra kerülnek, az esetleges hibákat a rendszer jelzi számunkra (2.10 ábra).

Csoport szerkesztése Csoport neve Gyak #2 Gyakorlatvezető(k) Csiki Erik Gergely (csikie) × Módosít (a) Űrlap Csoport szerkesztése Csoport neve A Csoport neve mező kitöltése kötelező! Gyakorlatvezető(k) Csiki Erik Gergely (csikie) × Módosít

2.10. ábra. Csoport módosítása

(b) Adatok validálása

2.2.3. Gyakorlatvezető

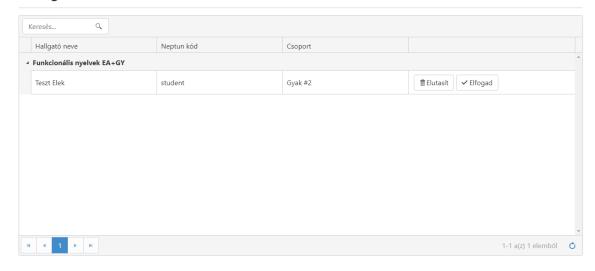
Gyakorlatvezetőként bejelentkezve a rendszerbe a 2.11 ábrán látható kezdőoldal fogad minket. Az oldalon az "Értékelendő beadandók" cím alatt, a hozzánk rendelt csoportok hallgatóit láthatjuk egy-egy táblázatban, ahol láthatjuk, hogy egy hallgató az adott feladatra adott-e be megoldást. A "Hallgatói várólista" cím alatt szintén egy táblázatot találunk (2.11(b) ábra), ahol tantárgyanként csoportosítva a következő információkat olvashatjuk le:

- Hallgató neve
- Hallgató neptun kódja
- Csoport neve

Értékelendő beadandók Funkcionális programozás EA+GY - Gyak #1 Hallgató neve Teszt Elek (student) Funkcionális nyelvek EA+GY - Gyak #2 Hallgató neve 1. Házi feladat

(a) Értékelendő beadandók

Hallagtói várólista

(b) Hallgatói várólista

2.11. ábra. Gyakorlatvezető kezdőoldala

A gyakorlatvezető az alábbi funkciókat éri el:

- Feladat kiírása
- Jelentkezések bírálata
- Beadott munka értékelése

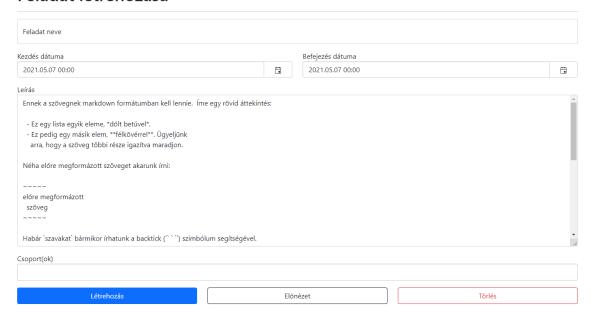
Feladat kiírása

Feladatot kiírni a "Feladat létrehozása" menüpont alatt tudunk, ahol egy űrlapot találunk (2.12). Ahhoz hogy létrehozzunk egy feladatot, a következő információkat szükséges megadnunk:

- A feladat neve
- Kezdés és befejezés dátuma
- Feladat leírása

• Mely csoporthoz legyen létrehozva²

Feladat létrehozása

2.12. ábra. Feladat létrehozás

A rendszer támogatja, hogy a feladatnak leírása ne csak egyszerű szöveg legyen. A szövegdobozban megadhatunk Markdown és LATEX kifejezéseket is. Mielőtt létrehoznánk a feladatot, meg tudjuk tekinteni, hogy a hallgató milyen formában fogja látni a kiírva a feladatot. Így le tudjuk ellenőrizni kényelmesen a feladat leírását, valamint azt is tudjuk ellenőrizni, hogy a Markdown és LATEX kifejezéseinket helyesen írtuk-e meg. Ha végeztünk, a "Létrehozás" gombbal tudjuk elküldeni a rendszernek az adatokat. Az adatokat a rendszer leellenőrzi, az esetleges hibákat jelzi számunkra (2.13).

²A lenyíló kiválasztó menüben lehetőségünk van több csoportot is kiválasztani

Feladat létrehozása

Feladat neve			
A Feladat neve megadása kötelező!			
Kezdés dátuma		Befejezés dátuma	
2021.05.07 00:00	=	2021.05.07 00:00	ä
A Kezdés dátuma megadása kötelező!		A Befejezés dátuma megadása kötelező!	
Leírás			
A Leírás megadása kötelező!			
Csoport(ok)			
A Csoport(ok) megadása kötelező!			

2.13. ábra. Adatok validálása

Jelentkezések bírálata

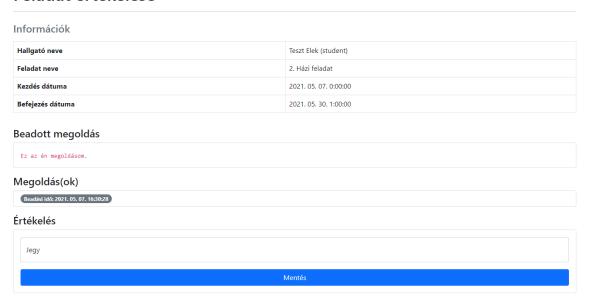
Egy hallgatónak a csoportba való jelentkezését a "Hallgatói várólista" táblázatában tudjuk megtenni (2.11(b) ábra), az utolsó oszlopban lévő gombok segítségével. Miután elvégeztük a bírálatot, a táblázatból törlődik a jelentkezett hallgató, és az oldal frissítése után, a megfelelő táblázatban látjuk, hogy a hallgatót a rendszer felvette a jelentkezett csoportba.

Beadott munka értékelése

Egy feladatra beadott megoldás értékeléséhez a kívánt feladat oszlopában kattintsunk a szürke négyzetre. Ilyenkor a rendszer átirányít minket az értékelő felületre (2.14). A rendszer a felületre a "Megoldás(ok)" alatt felsorolja a hallgatónak az összes beadott megoldását a beküldés ideje szerint csökkenően rendezve. Elég egy megoldást értékelnünk, de értékelhetjük az összeset is. Viszont a rendszer a legutolsó értékelést veszi számításba. Ezt fogja a hallgató is látni. A beadott megoldások között a kívánt sorra kattintva tudjuk kiválasztani, hogy melyik megoldást szeretnénk változtatni. Ilyenkor a "Beadott megoldás" alatt látjuk, mi a hallgatónak a beadott megoldása. Az értékelésünket az oldal alján található űrlapon tudjuk megtenni. Az

értékelés után a rendszer a kezdőoldalra navigál minket. Az értékelt feladatnál a szürke négyzet egy körben lévő pipára cserélődik.

Feladat értékelése

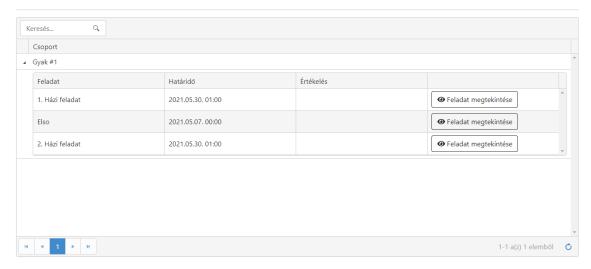

2.14. ábra. Feladat értékelése

2.2.4. Hallgató

Hallgatóként bejelentkezve a 2.15 ábrán látható kezdőoldal fogad minket. A "Feladatok" cím alatti táblázatban a hallgató számára listázásra kerül az összes olyan csoportja, ahova elfogadták a jelentkezését. A táblázatban csoportokra lebontva jelennek meg a hallgató számára a kiírt feladatok. A táblázatban egy feladatról a következő információkat láthatjuk: neve, határideje, kapott értékelés.

Feladatok

2.15. ábra. Hallgató kezdőoldala

A hallgató az alábbi funkciókat használhatja:

- Csoportba jelentkezés
- Megoldás beadása

Csoportba jelentkezés

Csoportba jelentkezni a "Csoport jelentkezés" menüpontra kattintva tudunk. A rendszer egy űrlapot biztosít számunkra (2.16 ábra), ahol listázásra kerülnek a rendszerben található csoportok, amelyekre még nem jelentkeztünk. A rendszer lehetőséget biztosít számunkra, hogy akár egyszerre több csoportra is leadjuk a jelentkezésünket. Jelentkezésünket a "Jelentkezés" gombbal tudjuk továbbítani a rendszer számára. Az űrlap validálásra kerül, hogy üresen ne tudjuk beküldeni azt. Sikeres jelentkezés esetén a rendszer a kezdőoldalra navigál minket.

Csoport jelentkezés

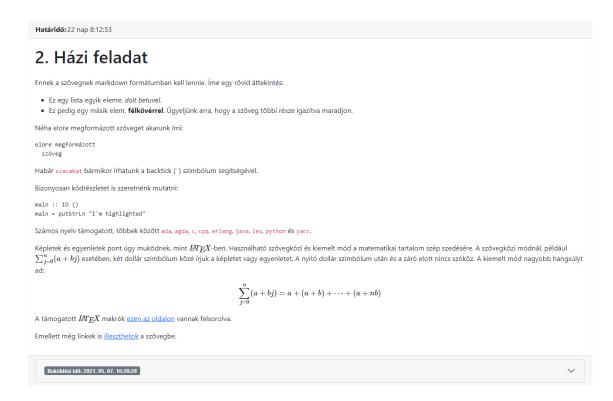
Csoport		
Csoport(ok)		
	Jelentkezés	

2.16. ábra. Csoportba jelentkezése

Megoldás beadása

Megoldás beküldéséhez válasszuk ki a kivánt feladatot, amire megoldást szeretnénk beküldeni, majd kattintsunk a "Feladat megtekintése" gombra. Ekkor a rendszer egy új ablakban megnyitja a feladatot (2.17 ábra). Az oldalon a következő információkat látjuk:

- Határidő visszaszámláló
- Feladat neve, leírása
- Beküldött megoldások
- Űrlap a megoldás beküldéséhez

2.17. ábra. Feladat megtekintése

2.2.5. Mindenki számára elérhető oldalak

A rendszerben jelenleg három olyan oldal található, amelyet minden szerepkörben elérhetünk. Az egyik oldal a felhasználónk adatainak megtekintésére szolgál. Ezt a funkciót a menüsoron a nevünkre kattintva tudjuk elérni. Ezen a felületen (2.18 ábra) a következőket tekinthetjük meg a "Személyes adatok" cím alatt: név, neptun kód, e-mail cím és a felhasználónkhoz rendelt szerepkörök. Ezen felületen továbbá be

tudjuk állítani, hogy a rendszer milyen lokalizációval működjön (magyar és angol). Ezt a megfelelő gombra kattintva tudjuk változtatni.

2.18. ábra. Profil oldal

A másik két oldal az esetleges nem várt hibákról tájékoztat minket. Ezen hibák két kategóriába oszthatók: jogosulatlan kérés a rendszer felé, egyéb nem várt hiba. Jogosulatlan kérés akkor lép fel, ha megpróbálunk a szerepkörünkhöz nem tartozó funkciót elérni a rendszerben. Például: csak hallgatói szerepkörrel rendelkező felhasználóval vagyunk bejelentkezve a rendszerbe és a webcím végén a "Student"-et lecseréljük "Admin"-ra. Ezzel olyan kérést indítunk a rendszernek, hogy navigáljon minket a rendszergazdai szerepkörhöz tartozó kezdőoldalra, amihez nincs jogosultságunk, ezért a rendszer megtadja a hozzáférést a kért oldalhoz. Ilyenkor a rendszer az alábbi 2.19 ábrán látható oldalra navigál minket, ahonnan lehetőségünk van visszatérni a szerepkörünkhöz tartozó kezdőoldalra.

Hozzáférés megtagadva.

A viharba, nincs hozzáférésed ehhez a kéréshez! 😔

Vissza a kezdőoldalra

2.19. ábra. Jogosulatlan kérés

Egyéb nem várt hiba lehet például, hogy a rendszer nem tud csatlakozni a hozzá tartozó adatbázishoz. Ilyenkor az alábbi 2.20 ábrán látható oldalra navigál minket.

Error.

Hiba lépett fel a folyamat során! Kérlek beszélj a rendszergazdával!

2.20. ábra. Egyéb nem várt hiba

3. fejezet

Fejlesztői dokumentáció

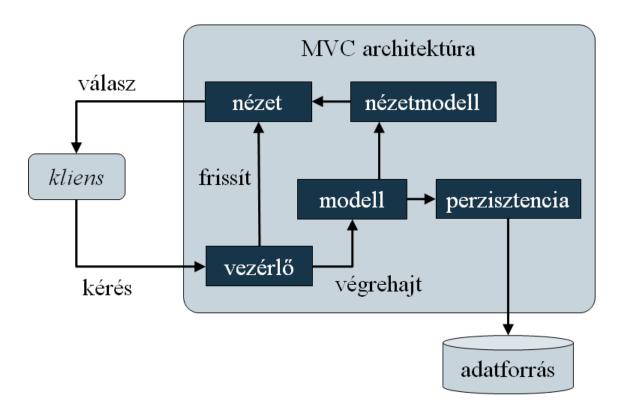
3.1. Keretrendszerek és az alkalmazás felépítése

3.1.1. Keretrendszerek

Az alkalmazás ASP.NET core 3.1 keretrendszerben készült [1], ami egy nyílt forráskódú, webes alkalmazások készítésére szolgáló programkönyvtár, melyet a *Microsoft* fejleszt. A keretrendszer lehetővé teszi, hogy az alkalmazás több platformon is tudjon futni (*Linux*, macOS és Windows). Továbbá a Kendo UI Core for jQuery[2] keretrendszer biztosítja számunkra a felületen található felhasználóbarát táblázatokat, űrlap elemeket. A saját HTML elemek stílusait a Bootstrap[3] keretrendszer biztosítja.

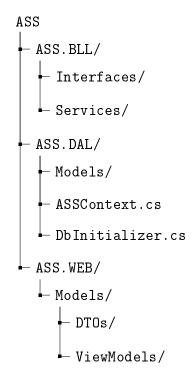
3.1.2. Az alkalmazás felépítése

Az alkalmazás az MVC architektúrára épül (3.1 ábra)[4]. Tehát három rétegre bontható a felépítése, Modell-Nézet-Vezérlő. A Modell (angolul Model) réteg tartalmazza az üzleti logikát, amely az adatokat kezeli és kapcsolatban van az adatbázissal. A nézet réteg (angolul View) felelős a megjelenítésért. A vezérlő réteg (angolul Controller) fogadja a kliens kéréseit és válaszol azokra. Az MVC architektúra fő előnye, hogy jól elkülöníthetőek a rétegek, így a nézet független marad a modelltől. Ezáltal, ha szükséges, könnyedén le tudjuk cserélni az egész alkalmazás nézetét, vagy fordítva újra implementálhatjuk a modell réteg működését, anélkül hogy ez a nézeten bármi gondot okozna.

3.1. ábra. A Modell-Nézet-Vezérlő architektúra

Az alkalmazásban a könnyebb és egyszerűbb fejleszthetőség miatt a Model réteget több komponensre bontjuk. Így az alábbi komponensekből áll össze a Model réteg:

ASS.BLL: az üzleti logikai réteget megvalósító komponens (angolul $Business\ Logic\ Layer$).

ASS.DAL: az adatelérési réteget megvalósító komponens (angolul $Data\ Access\ Layer$).

ASS.WEB.Models: ebben a komponensben tároljuk az adatok bevitelére és az adatok megjelenítésére szolgáló osztályokat.

ASSContext.cs: az adatbázist leíró osztály.

DbInitializer.cs: az adatbázist létrehozó statikus osztály.

3.2. Naplózás

Az alkalmazás fájl szintű naplózást tartalmaz, amit a Serilog. Extensions. Logging. File nyílt forráskódú programkönyvtár használatával valósítjuk meg [5]. Az alkalmazás automatikusan naplózza a futás közbeni eseményeket és az esetleges kivételeket. Természetesen támogatott a saját bejegyzések létrehozása is. A naplózás beállításait az appsettings. json (?? ábra) fájlban tudjuk személyreszabni. Az alábbi négy értéket szabjuk személyre az alkalmazáshoz:

- PathFormat: itt tudjuk megadni az alkalmazás naplófájljainak a mentési helyét, és egy sablont a fájlok nevére. A {Date} paraméter helyére az aktuális dátum kerül beillesztésre (pl.: 20210513). Ha az elérési útban található mappa nem létezik azt a programkönyvtár automatikusan létrehozza a számunkra.
- OutputTemplate: itt adható meg a bejegyzések sablonja, hogy hogyan nézzenek ki a bejegyzés³. Az alkalmazás a következő sablont használja a bejegyzésekre: [Időbélyeg] [Esemény súlyossági szintje] [Üzenet] Új sor [Kivétel (ha van)].
- LogLevel: itt állíthatjuk be, hogy milyen minimum szintű események kerüljenek naplózásra [6]. A jelenlegi beállítással az alkalmazás minden legalább Information szinttel rendelkező eseményt naplóz.

```
1 ... 2 "Logging": {
```

³Ezen a linken részletes leírást olvashatunk az *OutputTemplate*-ben használható paraméterekről.

```
3
    "PathFormat": "../Logs/log-{Date}.log",
    "OutputTemplate": "[{Timestamp:yyyy.MM.dd HH:mm:ss}] - [{Level:u
4
      "LogLevel": {
5
6
      "Default": "Debug",
7
      "Microsoft": "Information"
8
   }
9
  },
10|\ldots
```

3.1. forráskód. Naplózás beállításai

3.3. Adatbázis

3.3.1. Technológiák

Az alkalmazáshoz szükséges telepítünk egy MySQL Community Server-re, ajánlott a 8.0.25-ös verzió. Az autentikáció és autorizáció megvalósításához a Microsoft által készített Microsoft. AspNetCore. Identity. EntityFrameworkCore nyílt forráskódú programkönyvtárat használja rendszer. A programkönyvtár tartalmaz meglévő adatbázis táblákat, melyeknek a tartalma és működése elolvasható a Microsoft hivatalos honlapján [7]. A programkönyvtár gondoskodik a jelszavak biztonságos tárolásáról, melyet időfüggő sózással és a jelszó hashelésével valósít meg.

Az adatbázis $code\ first$ módszerrel van megvalósítva, tehát nem az adatbázis szerveren SQL kódot futattva hozzuk létre az adatbázis táblákat, hanem modell osztályokkal definiáljuk az adatbázis táblákat [8]. Ezen modelleket az ASS.DAL.Models névtérben tároljuk.

Az adatelérést az Entity Framework Core ORM keretrendszer biztosítja [9]. Az objektum-relációs leképzés (angolul Object-Relational Mapping), egy technika az adatok konvertálására nem kompatibilis típusos rendszerek és objektumorientált programozási nyelvek között. Így az alkalmazás forráskódjában nincsenek beégetett SQL kódok. Ezek helyett a CRUD (Create,Read,Update,Delete műveleteknek a rövidítése) műveleteket a .NET nyújtotta és az Entity Framework Core által is

 $^{^4}$ Az alkalmazás működik régebbi verzióval is. Viszont az alkalmazás nincs felkészítve az esetleges verziók közötti különbségekre.

támogatott LINQ (Language Integrated Queries) metódushívásokkal valósul meg [10]. Továbbá a keretrendszer védelmet biztosít az SQL Injection támadások ellen [11], ugyanis a műveletek a C# és LINQ metódusokból kerülnek előállításra paraméterezetten.

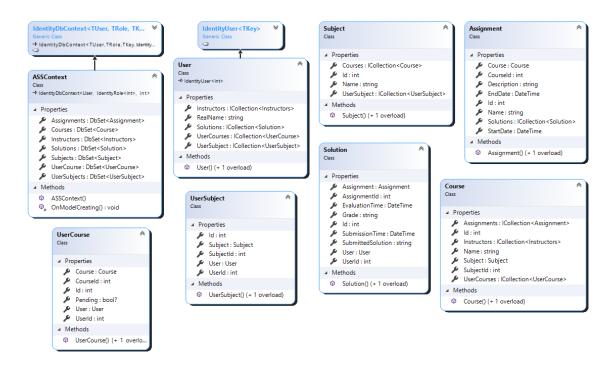
Az adatbázis elérését az alkalmazás konfigurációs fájljában (appsettings.json) tudjuk megadni illetve módosítani.

3.2. forráskód. Adatbázis elérése

3.3.2. Adatbázis code first objektumai

A C# objektumok amelyekből az adatbázis képződik a 3.2 ábrán tekinthetjük meg. Maga az adatbázis az ASSContext osztályból képződik. Minden egyes DbSet < T > 5 típusú tulajdonság (angolul Property), egy adatbázis táblát jelent. Az osztály OnModelCreating metódusában számos adatbázisra vonatkozó beállítást van lehetőségünk beállítani (pl.: táblák elsődleges kulcsai, külső kulcsai). A DbInitializer osztály egy nyilvános Initialize metódussal rendelkezik, mely létrehozza az adatbázis szerveren az adatbázist, ha még nem létezik, illetve a szükséges konstans adatokkal tölti fel az adatbázist (szerepkörök felvétele és rendszergazdai felhasználó létrehozása).

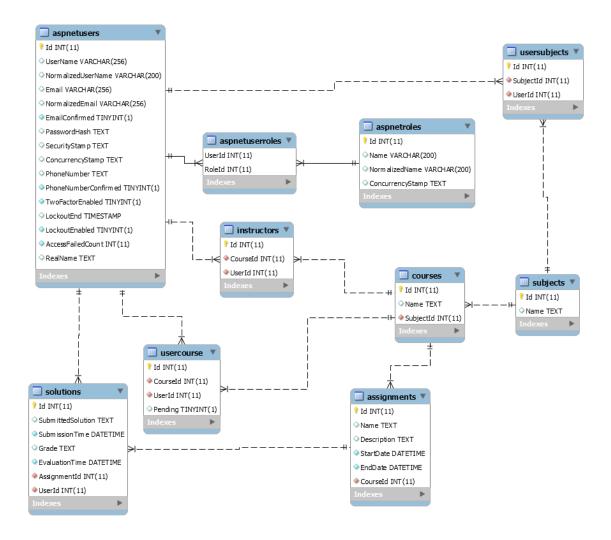
 $^{^5}$ Ahol a T egy generikus típusparaméter.

3.2. ábra. Az adatbázist leképző objektumok

3.3.3. Az adatbázis táblái

Az alkalmazás adatbázis diagramját a 3.3 ábrán tekinthetjük meg. A Microsoft. AspNetCore. Identity. EntityFrameworkCore keretrendszer által létrehozott táblákból csak azon a táblák és mezők kerülnek részletezésre, melyeket a rendszer aktívan használ. A táblák, amik nem kerülnek részletezésre a Microsoft hivatalos honlapján meg lehet tekinteni [7].

3.3. ábra. Az adatbázis táblái

aspnetusers

A *Microsoft.AspNetCore.Identity.EntityFrameworkCore* programkönyvtár által automatikusan létrehozott tábla. A felhasználók adatait tárolja.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
UserName	szöveg	Felhaszálónév (neptun kód)
Email	szöveg	Felhasználó e-mail címe
RealName	szöveg	Felhasználó neve
PasswordHash	szöveg	Felhasználó hashelt jelszava

3.1. táblázat. Adatbázis: felhasználók táblája

aspnetroles

A *Microsoft.AspNetCore.Identity.EntityFrameworkCore* programkönyvtár által automatikusan létrehozott tábla. A rendszerben használt szerepköröket tárolja.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
Name	szöveg	Szerepkör megnevezése

3.2. táblázat. Adatbázis: szerepkörök táblája

aspnetuserroles

A *Microsoft.AspNetCore.Identity.EntityFrameworkCore* programkönyvtár által automatikusan létrehozott tábla. Egy kapcsolótábla, mely tárolja a felhasználókhoz rendelt szerepköröket.

Mező neve	Típus	Leírás
UserId	egész	Elsődleges kulcs
RoleId	egész	Elsődleges kulcs

3.3. táblázat. Adatbázis: felhasználók és szerepkörök kapcsolótáblája

assignments

Az assignments tábla a csoportokhoz létrehozott beadandó feladatok adatainak tárolására szolgál.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
Name	szöveg	A feladat neve
Description	szöveg	A feladat leírása
StartDate	dátum	A feladat elérésének dátuma
EndDate	dátum	A feladat határidejének dátuma
CI J	egész	Arra vonatkozó kulcs, hogy a fel-
CourseId		adat melyik csoporthoz tartozik

3.4. táblázat. Adatbázis: feladatok táblája

courses

A courses tábla a tantárgyakhoz létrehozott csoportok adatait tárolja.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
Name	szöveg	A csoport neve
CubicatId	a más a	Arra vonatkozó kulcs, hogy a cso-
SubjectId	egész	port melyik tantárgyhoz tartozik

3.5. táblázat. Adatbázis: csoportok táblája

instructors

A instructors tábla egy kapcsolótábla, melyben a Gyakorlatvezető szerepkörrel rendelkező felhasználókat kapcsoljuk a hozzájuk tartozó csoportokhoz.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
CourseId	egész	A csoportra vonatkozó kulcs
UserId	egész	A felhasználóra vonatkozó kulcs

3.6. táblázat. Adatbázis: gyakorlatvezetők táblája

solutions

A solutions tábla a feladatokra beadott megoldásokat tárolja.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
SubmittedSolution	szöveg	A feladatra beadott megoldás
SubmissionTime	dátum	A megoldás beküldésének az idő- pontja
Grade	szöveg	A feladatra adott értékelése
EvaluationTime	dátum	A feladat értékelésének időpontja
AssignmentId	egész	Arra vonatkozó kulcs, hogy a megoldás melyik feladathoz tar- tozik
UserId	egész	Arra vonatkozó kulcs, hogy melyik felhasználó adta be a megoldást

3.7. táblázat. Adatbázis: megoldások táblája

subjects

A subjects tábla a rendszerben létrehozott tantárgyak adatait tárolja.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
Name	szöveg	A tantárgy neve

3.8. táblázat. Adatbázis: megoldások táblája

usercourse

A usercourse tábla egy kapcsoló tábla, melyben a hallgatókat és a csoportok összerendelése valósul meg.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
CourseId	egész	A csoportra vonatkozó kulcs
UserId	egész	A felhasználóra vonatkozó kulcs
		Annak az értéke, hogy a felhasz-
Pending	igaz/hamis	nálónak a jelentkezése elfogadás-
		ra, vagy elutasításra került

3.9. táblázat. Adatbázis: hallgatók és csoportok kapcsolótáblája

usersubjects

A usersubjects tábla egy kapcsoló tábla, melyben a tárgyfelelősök és a tantárgyak összerendelése valósul meg.

Mező neve	Típus	Leírás
Id	egész	Elsődleges kulcs
SubjectId	egész	A tantárgyra vonatkozó kulcs
UserId	egész	A felhasználóra vonatkozó kulcs

3.10. táblázat. Adatbázis: tárgyfelelősök és tantárgyak kapcsolótáblája

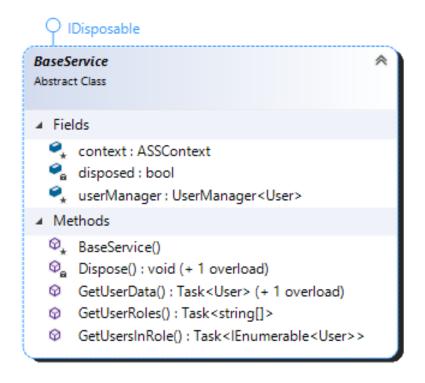
3.4. Model réteg

3.4.1. Üzleti logika

Az üzleti logikát megvalósító objektumokat az ASS.BLL.Interfaces és az ASS.BLL.Services névtérben tároljuk. Az üzleti logikát szerepkörökre bontva valósítjuk meg. Minden szerepkörhöz tartozik egy interface, mely leírja a szerepkörhöz tartozó funkciók metódusait, valamint egy osztály, ami implementálja az adott interface-t. Az interface-ket megvalósító osztályok a BaseService osztályból származnak le⁶ (3.4 ábra), melyben azok a funkcionalitások kerültek implementálásra, amiket minden egyes szerepkörhöz tartozó service osztálynak meg kell valósítania.

⁶Kivéve a *LoginService* osztályt.

Ezeket a service osztályokat az alkalmazás IoC (Inversion of Control) konténerébe [12] regisztráljuk. Ezáltal a vezérlő osztályok rendelkeznek a hozzájuk tartozó service osztály egy példányával, melyet konstruktoron keresztüli függőségi befecskendezéssel kapnak meg. A vezérlő osztályok ezen service osztályok metódusainak segítségével dolgozzák fel a kliens kéréseit és állítják elő a megfelelő válaszokat.

3.4. ábra. Service osztályok őse

BaseService osztály

GetUserData(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót⁷ kapja a metódus, majd eredményül a paraméterül kapott felhasználónak az adataival tér vissza.

GetUserData(int): az előbbi metódus túlterhelése, itt a keresendő felhasználó egyedi kulcsát kapja a metódus paraméterül.

GetUserRoles(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, majd a felhasználó szerepköreivel tér vissza.

 $^{^7{\}rm Ezen}$ a linken elolvashatjuk a ${\it ClaimsPrincipal}$ osztály dokumentációját.

GetUsersInRole(Role): paraméterül egy Role enum értéket kap, majd a paraméterül kapott szerepkörrel rendelkező felhasználókkal tér vissza.

Dispose(): az *IDisposeable interface* metódusa, mely gondoskodik a külső erőforrások felszabadításáról.

LoginService osztály

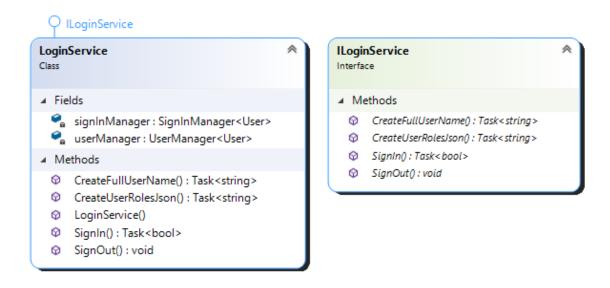
Ez az osztály felelős az alkalmazásba való bejelentkeztetésért, kijelentkeztetésért, valamint a bejelentkeztetett felhasználó fontos adatainak (felhasználónév, név, szerepkörök) lekérdezéséért, hogy a felhasználó munkamenetében (angolul session) tudja tárolni a rendszer.

CreateFullUserName(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, majd a felhasználó polgári nevéből és felhasználónevéből képzett string-el tér vissza.

CreateUserRolesJson(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, majd a felhasználó szerepköreivel tér vissza.

SignIn(string,string,bool,bool): paraméterül a bejelentkezési adatokat kapja, majd egy igaz/hamis értékkel tér vissza, ami a bejelentkezés sikerességét jelzi.

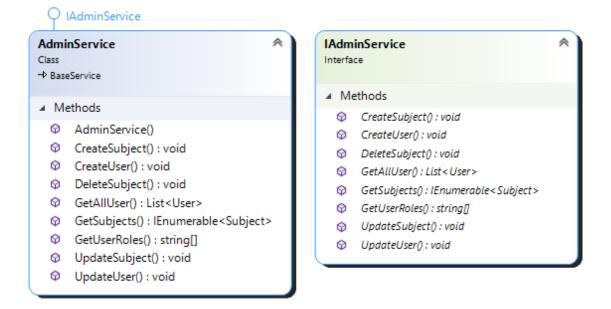
SignOut(): kijelentkezteti a felhasználót az alkalmazásból.

3.5. ábra. LoginService osztály és interface

AdminService osztály

- CreateSubject(string[],string): paraméterül tárgyfelelősi szerepkörrel rendelkező felhasználók felhasználóneveit és a létrehozandó tantárgy nevét kapja. A metódus leellenőrzi, hogy a paraméterül kapott tantárgy név létezik-e már a rendszerben, ha nem, akkor a rendszer létrehozza a tantárgyat, egyébként kivétel váltódik ki.
- GetSubjects(): a metódus visszatérési értéke a rendszerben létrehozott összes tantárgy.
- UpdateSubject(int,string,string[]): paraméterül egy tantárgy egyedi azonosítóját, tantárgy nevet és tárgyfelelősi szerepkörrel rendelkező felhasználók felhasználóneveit kapja. A metódus módosítja a kapott paraméterek alapján a tantárgy adatait, ha az új tantárgynév még nem foglalt, egyébként kivétel váltódik ki.
- DeleteSubject(int): paraméterül egy tantárgy egyedi azonosítóját kapja, majd a megfelelő tantárgyat a metódus törli a rendszerből.
- GetAllUser(): a metódus listázza a rendszerben tárolt összes felhasználót.
- GetUserRoles(int): paraméterül egy felhasználó egyedi azonosítóját kapja, majd a megfelelő felhasználó szerepköreivel tér vissza.
- CreateUser(string,string,string,string[]): a metódus egy új felhasználót hoz létre a rendszerben a paraméterül kapott adatok alapján.
- UpdateUser(int,string,string,string,string[]): paraméterül egy felhasználó adatait kapja (egyedi azonosító, felhasználónév, polgári név, e-mail cím, szerepkörök). A metódus a megfelelő felhasználó adatait módosítja.

3.6. ábra. AdminService osztály és interface

TeacherService osztály

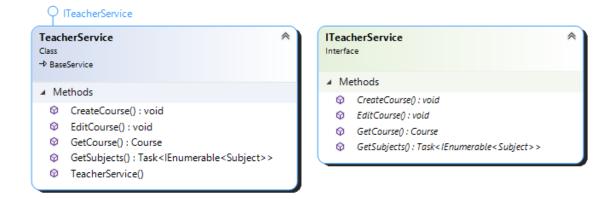
Ez az osztály implementálja a tárgyfelelősi szerepkörhöz tartozó funkciókat.

CreateCourse(string[],int,string): paraméterül felhasználónevek tömbjét, egy tantárgynak az egyedi azonosítóját illetve egy csoportnevet kap. A metódus létrehozza a paraméterül kapott tantárgyhoz az új csoportot, amennyiben ez lehetséges. Ha sikeres volt a csoport létrehozása, akkor a paraméterül kapott felhasználókat hozzárendeli a csoporthoz.

GetSubjects(ClaimsPrincipal): paraméterül kap egy bejelentkezett felhasználót, majd a hozzárendelt tantárgyakkal tér vissza egy listában.

GetCourse(int): paraméterül egy csoportnak az egyedi azonosítóját kapja, majd visszatér ezen csoport adataival.

EditCourse(int,string,string[]): paraméterül egy csoportnak az egyedi azonosítóját, a csoport nevét, és gyakorlatvezetők felhasználóneveit kapja. A metódus a paraméterül kapott adatokkal módosítja a megfelelő csoportot.

3.7. ábra. TeacherService osztály és interface

InstructorService osztály

GetPendingList(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, visszatérési értéke a felhasználóhoz tartozó csoportba jelenkezett hallgatók listája.

ProcessPendingStatus(int,bool): paraméterül a jelentkezéseket tároló kapcsolótábla (*UserCourses*) egyedi azonosítóját és egy igaz/hamis érték kap. A metódus az igaz/hamis érték alapján frissíti a megfelelő jelentkezési státuszt. Az igaz érték a jelentkezés elfogadását jelenti, a hamis pedig az elutasítást.

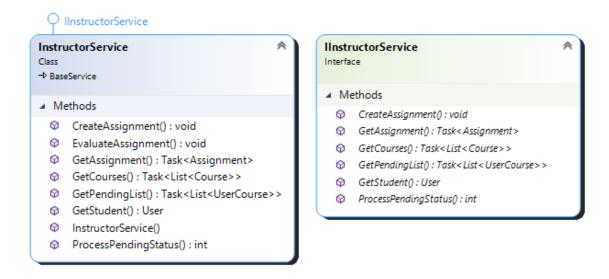
GetCourses(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, eredményül pedig a felhasználóhoz tartozó csoportokkal tér vissza.

CreateAssignment(string,string,DateTime,DateTime,int[]): paraméterül egy feladatnak az adatait kapja. A metódus leellenőrzi, hogy a feladat elérésének a dátuma korábban van-e mint a beadási határidő, ha igen akkor elmenti a feladatot, ha nem teljesül a feltétel, akkor kivétel váltódik ki.

GetAssignment(int,int,ClaimsPrincipal): paraméterül egy csoport és egy feladat egyedi azonosítóját valamint a bejelentkezett felhasználót kapja. A metódus a paraméterül kapott feladat adataival tér vissza, amennyiben a felhasználó gyakorlatvezetője a paraméterül kapott csoportnak, egyébként kivétel váltódik ki.

GetStudent(int): paraméterül egy hallgató egyedi azonosítóját kapja, visszatérési értéke a megfelelő felhasználó adatai.

EvaluateAssignment(int,string,DateTime,ClaimsPrincipal): paraméterül egy feladat egyedi azonosítóját, a feladatra beadott megoldás értékelését, az értékelésnek az időpontját és a bejelentkezett felhasználót kapja. A metódus ellenőrzi, hogy az a felhasználó, aki az értékelést végrehajtja, a kiiírt feladat csoportjának a gyakorlatvezetője-e. Ha igen, elmentődik az értékelés, egyébként kivétel váltódik ki.

3.8. ábra. InstructorService osztály és interface

StudentService osztály

Ez az osztály implementálja a hallgatói szerepkörnek a funkcióit.

GetCourses(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja meg, majd a felhasználóhoz tartozó csoportokkal tér vissza.

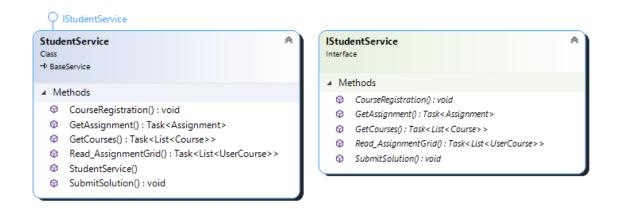
CourseRegistration(int[],ClaimsPrincipal): paraméterül csoportok egyedi azonosítójának a tömbjét és a bejelentkezett felhasználót kapja, majd a felhasználót felveszi a paraméterül kapott csoportokba⁸.

Read_AssignmentGrid(ClaimsPrincipal): paraméterül a bejelentkezett felhasználót kapja, majd a hozzá tartozó csoportok listájával tér vissza.

⁸Ezen a ponton még a hallgató csak jelentkezést adott le az adott csoport(ok)ba.

GetAssignment(int,ClaimsPrincipal): paraméterül egy feladatnak az egyedi azonosítóját és a bejelentkezett felhasználót kapja, majd visszatér a paraméterül kapott feladat adataival, ha a felhasználó tagja annak a csoportnak, amelyiket lekérdeztük.

SubmitSolution(int,ClaimsPrincipal,string,DateTime): paraméterül egy feladat egyedi azonosítóját, a bejelentkezett felhasználót, a feladat megoldását és a beadás időpontját kapja. A metódus leellenőrzi, hogy a beadás időpontja korábbi-e mint a feladat beadási határideje. Amennyiben helyes a beadási idő, elmenti a beadott megoldást, ellenkező esetben kivétel váltódik ki.

3.9. ábra. StudentService osztály és interface

3.4.2. Adatok megjelenítésére szolgáló modellek

Az adatok megjelenítésére adatátviteli objektumok⁹ (angolul *Data transfer object DTO*) kerülnek definiálásra. Feladatuk a folyamatok között közvetíteni a szükséges adatokat. Jelen esetben a vezérlő meghívja az üzleti logika megfelelő metódusát a kérés során, majd egy ilyen *DTO* osztályba csomagolja az üzleti logika által visszaadott entitás¹⁰ osztályokban tárolt adatokat és ezt az objektumot kapja meg a nézet, hogy megtudja jeleníteni a kliens számára az adatokat. Ezeket az osztályokat a *ASS. WEB. Models. DTOs* névtérben tároljuk.

⁹https://en.wikipedia.org/wiki/Data_transfer_object

 $^{^{10}{\}rm Azokat}$ az osztályokat nevezzük entit'as osztálynak, melyekből az adatbázis táblák képződnek le.

3.4.3. Adatok bevitelére szolgáló modellek

Az adatok bevitele nézetmodellek (angolul viewmodel) segítségével valósul meg. A nézetmodelleket a ASS.WEB.Models.ViewModels névtérben tároljuk. A nézetmodellek tulajdonságaira (angolul property) megszabhatunk (egy vagy több) attribútomot, melyet a System.ComponentModel.DataAnnotations névtérből érünk el. Az attribútomok használatával egyszerűen tudjuk validálni nézetmodelljeinket, vagy a valadiációs hibaüzenetek testreszabni. Ezt a .NET keretrendszer biztosítja. Ugyanis fontos a felhasználó által kitöltött űrlapok ellenőrzése, hogy hibás adatok ne kerülhessenek a rendszerbe. A nézetmodelleket a rendszer az űrlapoknál használja fel, tehát a nézetmodellek egy-egy kitöltött űrlap adatait képes tárolni. Az attribútomok leírását a Microsoft hivatalos honlápján részletesen el lehet olvasni [13].

```
using System.ComponentModel.DataAnnotations;
3 namespace ASS.WEB.Models.ViewModels
 {
   public class LoginViewModel
      [Required(ErrorMessageResourceType = typeof(Resources.Models.
         ViewModels.LoginViewModel), ErrorMessageResourceName = "
         UsernameRequired")]
      [StringLength (maximumLength: 10, MinimumLength = 5,
         ErrorMessageResourceType = typeof(Resources.Models.
         ViewModels.LoginViewModel), ErrorMessageResourceName = "
         UsernameLengthMessage")]
      [Display(ResourceType = typeof(Resources.Models.ViewModels.
9
         LoginViewModel), Name = "Username")]
      public string Username { get; set; }
10
11
      [Required(ErrorMessageResourceType = typeof(Resources.Models.
         ViewModels.LoginViewModel), ErrorMessageResourceName = "
         PasswordRequired")]
      [StringLength(maximumLength: 30, ErrorMessageResourceType =
         typeof (Resources. Models. ViewModels. LoginViewModel),
         ErrorMessageResourceName = "PasswordLength")]
      [Display(ResourceType = typeof(Resources.Models.ViewModels.
14
         LoginViewModel), Name = "Password")]
```

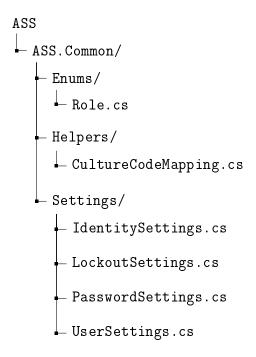
```
public string Password { get; set; }

public string Password { ge
```

3.3. forráskód. Példa az attribútomok használatára

3.4.4. Egyéb segédosztályok

Az alkalmazásban definiálásra kerülnek egyéb segédosztályok és egy felsorolási típus (angolul enum), melyeket az alább ábrán látható helyen találunk.

Role.cs

A *Role* felsorolási típus segítségével definiáljuk a rendszerben tárolt szerepköröket. Ugyanis így a forráskódban nem szükséges beégetett szövegeket használnunk a szerepkörökre¹¹.

```
namespace ASS.Common.Enums
{
    public enum Role
    {
        Admin,
```

 $^{^{11}{\}rm Ez}$ alól kivétel az Authorize attribútom, mivel az attribútomokban a keretrendszer csak konstans értékeket enged használni.

```
Teacher,
Instructor,
Student

}
```

3.4. forráskód. Szerepkörök felsorolási típusa

Továbbá a *Role enum* segítségével egy ciklussal könnyedén tudjuk az adatbázisba perzisztálni az *enum* értékeit.

```
context.Roles.Add(new IdentityRole<int>(), NormalizedName = item.ToString() });
}
```

3.5. forráskód. Szerepkörök tárolása az adatbázisba (DbInitializer.cs)

CultureCodeMapping.cs

A CultureCodeMapping egy statikus segédosztály, amely egy nyelvi kódból a nyelvet adja vissza. Ezt a segédosztályt a lokalizációnál használjuk, hogy a felületen ne a nyelvi kód (pl.: hu-HU) jelenjen meg, hanem az adott nyelv neve.

```
namespace ASS.Common.Helpers
2 {
   public static class CultureCodeMapping
      public static string CultureCodeToCountryName(string
         cultureCode)
        switch (cultureCode)
        {
          case "hu-HU":
            return "Magyar";
10
          case "en-US":
11
            return "English";
12
          default:
13
```

```
return "Ismeretlen";
}

return "Ismeretlen";
}

// B

/
```

3.6. forráskód. CultureCodeMapping osztály

Settings osztályok

A Microsoft. AspNetCore. Identity [14] lehetővé tesz különböző konfigurációk beállítását a felhasználói fiókokra. Például jelszóra vonatkozó konfigurációkat (minimum hossz, kötelező számot tartalmaznia stb), felhasználóra vonatkozó megszorításokat (minden felhasználó egyedi e-mail címmel rendelkezzen) és hibás bejelentkezés esetén konfigurálhatjuk a felhasználó kizárását az alkalmazásből (a kizárás időtartama). Ezen konfigurációk könnyű állíthatósága érdekében a konfigurációs értékek az alkalmazás konfigurációs fájljába (appsettings. json) kiszervezésre kerültek.

```
1
  . . .
 2
  "User": {
 3
    "RequireUniqueEmail": false
 4 } ,
5 "Password": {
 6
    "RequiredLength": 1,
    "RequireLowercase": false,
 7
 8
    "RequireUppercase": false,
9
    "RequireDigit": false,
10
    "RequireNonAlphanumeric": false,
     "RequiredUniqueChars" : 1
11
12 },
13 "Lockout": {
14
    "AllowedForNewUsers": false,
15
    "DefaultLockoutTimeSpanInMins": 30,
    "MaxFailedAccessAttempts": 10
17 }
18|\ldots
```

3.7. forráskód. Felhasználói fiók konfigurációs beállításai

Ugyanis így a kód módosítása nélkül tudjuk változtatni ezen konfigurációs beállításokat és nem kell a változások után újra fordítani az alkalmazást, hanem elengedő csak újraindítani, hiszen a forráskód nem változott. Ezeket a beállításokat az alkalmazás indításakor kerül kiolvasásra az appsettings.json fájlból, majd szerializálja a megfelelő objektumba (*IdentitySettings* osztály) az adatokat. Továbbá egyszerre több fajta konfigurációs beállítást megadhatunk, annak függvényében, hogy az alkalmazás milyen módban fut¹² (3.8 forráskód).

```
1 "Mode": "Development",
2 ...
```

3.8. forráskód. Alkalmazás futási módja

Ennek használatával elég csak a módot változtatni, nem kell az összes *IdentitySettings*-hez tartozó értéket módosítani.

3.5. Vezérlő réteg

3.5.1. Home vezérlő

A *Home* vezérlő (3.10 ábra) az alkalmazás alap funkcionalitásait implementálja, mint például a bejelentkezés vagy a kijelentkezés. Ez a vezérlő mindenki számára elérhető, nincs szerepkörhöz kötve.

[HttpGet] Index(): visszatér az alkalmazás főoldalával.

[HttpPost] Login(LoginViewModel): paraméterül a bejelentkezési adatokat kapja (felhasználónév, jelszó), majd a kapott adatokkal megpróbálja bejelentkeztetni az alkalmazásba a felhasználót, sikeres bejelentkezés esetén a szerepkörének megfelelő kezdőoldalra irányítja, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

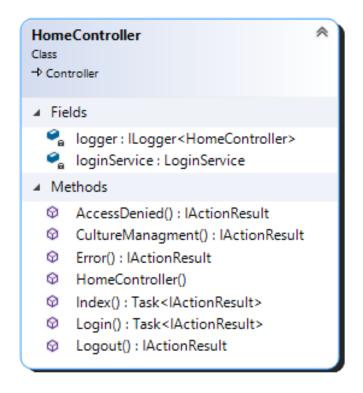
[HttpPost] CultureManagment(string): paraméterül egy nyelvi kódot kap (pl.: hu-HU), majd sütibe menti a kapott nyelvi kódot, és visszatér az alkalmazás főoldalával.

¹²Ezt a beállítást is az appsettings.json fájlban állíthatjuk

[HttpGet] Error(string): paraméterül a keletkezett hibának az azonosítóját kapja, majd visszatér az alkalmazás hibaoldalával.

[HttpGet] AccessDenied(): az alkalmazás jogosulatlan kérés oldalával tér vissza.

[HttpGet] Logout(): kijelentkezteti a felhasználót, majd visszatér az alkalmazás főoldalával.

3.10. ábra. *Home* vezérlő

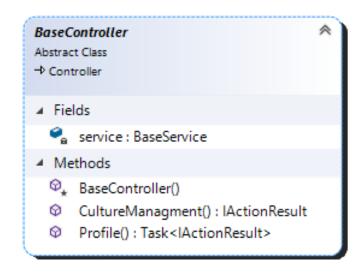
3.5.2. Base vezérlő

A vezérlők őse¹³ (3.11 ábra), mely azokat a funkcionalitásokat valósítja meg, amellyel minden szerepkörhöz tartozó vezérlőnek tudnia kell.

[HttpGet] Profile(): lekéri a bejelentkezett felhasználó adatait, majd visszatér személyes adatokat megjelenítő oldallal.

[HttpPost] CultureManagment(string): paraméterül egy nyelvi kódot kap (pl.: hu-HU), majd *sütibe* menti a kapott nyelvi kódot, és visszatér a személyes adatokat megjelenítő oldallal.

 $^{^{13}}$ Leszámítva a Home vezérlőt.

3.11. ábra. Base vezérlő

3.5.3. Admin vezérlő

Az *Admin* vezérlőt csak rendszergazdai szerepkörrel rendelkező felhasználók érhetik el.

[HttpGet] Index(): a rendszergazdai szerepkör főoldalával tér vissza.

[HttpGet] GetTeachers(): lekéri a rendszerben szereplő tárgyfelelősi szerepkörrel rendelkező felhasználókat és ennek eredményével tér vissza.

[HttpGet] CreateSubject(): a tantárgyak létrehozására alkalmas felületet adja vissza.

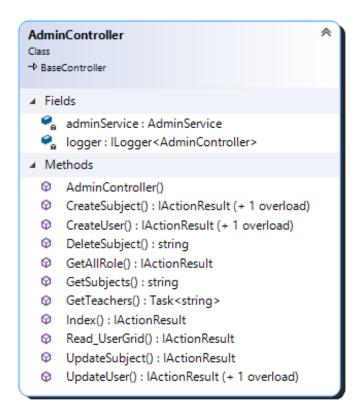
[HttpPost] CreateSubject(CreateSubjectViewModel): a tantárgy létrehozásának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres adatrögzítés után átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

[HttpGet] GetSubjects(): lekéri a rendszerben szereplő tantárgyakat és ennek eredményével tér vissza.

[HttpPost] DeleteSubject(string): paraméterül egy Json string-et¹⁴ kap melyben a törölni kívánt tantárgy adatai vannak tárolva. Ezt a tárgyat törli a rendszerből.

¹⁴Javascript Object Notation

- [HttpPost] UpdateSubject(string): paraméterül egy *Json string*-et kap melyben a módosítani kívánt tantárgy adatai vannak, sikertelen módosítás esetén átirányítás történik a hibaoldalra.
- [HttpGet] Read_UserGrid(): lekéri a rendszerben tárolt felhasználókat és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] CreateUser(): a felhasználók létrehozására alkalmas felületet adja vissza.
- [HttpPost] CreateUser(CreateUserViewModel): a felhasználó létrehozásának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.
- [HttpGet] GetAllRole(): lekéri a rendszerben található szerepköröket és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] UpdateUser(int): paraméterül egy felhasználó egyedi azonosítóját kapja, majd lekéri a paraméterül kapott felhasználó adatait. Ezután a felhasználó módosítására alkalmas felületet adja vissza, a szükséges adatokkal (a felhasználó adatai).
- [HttpPost] UpdateUser(UpdateUserViewModel): a felhasználó módosításának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

3.12. ábra. Admin vezérlő

3.5.4. Instructor vezérlő

Az *Instructor* vezérlőt csak gyakorlatvezetői szerepkörrel rendelkező felhasználók érhetik el.

[HttpGet] Index(): a gyakorlatvezetői szerepkör főoldalával tér vissza.

[HttpGet] CreateAssignment(): feladat létrehozására alkalmas felületet adja vissza.

[HttpPost] CreateAssignment(CreateAssignmentViewModel): a feladat létrehozásának fogadása és ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

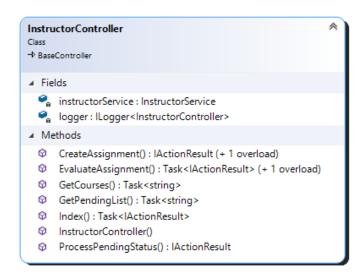
[HttpGet] GetCourses(): lekéri a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó csoportokat és ennek eredményével tér vissza.

[HttpGet] GetPendingList(): lekéri a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó csoportokra jelentkezett felhasználókat és ennek eredményével tér vissza.

[HttpGet] EvaluateAssignment(int, int, int): a paraméterül kapott egyedi azonosítók alapján (csoport,feladat,hallgató) lekéri a megfelelő adatokat és a feladat értékelésére alkalmas felületet adja vissza ezen adatokkal.

[HttpPost] EvaluateAssignment(int, string): a feladat értékelésének fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

[HttpPost] ProcessPendingStatus(int, bool): a csoportba való jelentkezés bírálatának fogadása.

3.13. ábra. *Instructor* vezérlő

3.5.5. Teacher vezérlő

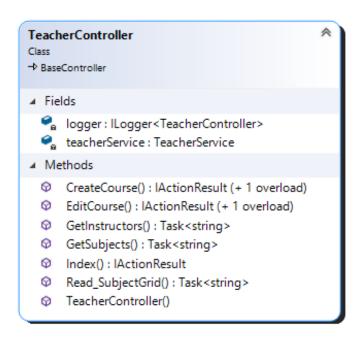
A Teacher vezérlőt csak tárgyfelelősi szerepkörrel rendelkező felhasználók érhetik el.

[HttpGet] Index(): a tárgyfelelősi szerepkör főoldalával tér vissza.

[HttpGet] CreateCourse(): csoport létrehozására alkalmas felületet adja vissza.

[HttpPost] CreateCourse(CreateCourseViewModel): csoport létrehozásának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

- [HttpGet] Read_SubjectGrid(): a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó tantárgyakat és a hozzátartozó adatokat kéri le és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] GetSubjects(): a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó tantárgyak neveit és egyedi azonosítóit kéri le és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] GetInstructors(): a rendszerben tárolt gyakorlatvezetői szerepkörrel rendelkező felhasználókat kéri le és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] EditCourse(int): paraméterül egy csoport egyedi azonosítóját kapja, majd a megfelelő csoport adatait kéri le és a csoport módosítására alkalmas felületet adja vissza ezen adatokkal.
- [HttpPost] EditCourse(EditCourseViewModel): a csoport módosításának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

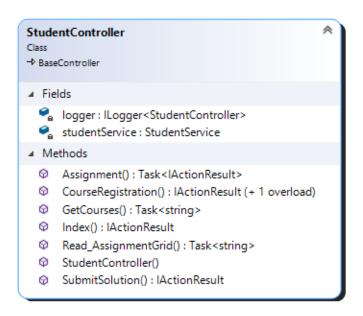
3.14. ábra. Teacher vezérlő

3.5.6. Student vezérlő

A Student vezérlőt csak hallgatói szerepkörrel rendelkező felhasználók érhetik el.

[HttpGet] Index(): a hallgatói szerepkör főoldalával tér vissza.

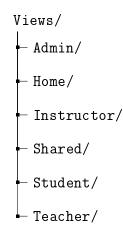
- [HttpGet] GetCourses(): lekérdezi a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó csoportokat és ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] CourseRegistration(): a csoportba való jelentkezésre alkalmas felületet adja vissza.
- [HttpPost] CourseRegistration(CourseRegistrationViewModel): a csoportba való jelentkezés fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.
- [HttpGet] Read_AssignmentGrid(): lekérdezi a bejelentkezett felhasználóhoz tartozó csoportokat és annak adatait, majd ennek eredményével tér vissza.
- [HttpGet] Assignment(int): paraméterül egy feladat egyedi azonosítóját kapja, majd lekéri a feladat adatait, és ezeket az adatokat, valamint a feladat megjelenítésére és a megoldás beküldésére alkalmas felületet adja vissza.
- [HttpPost] SubmitSolution(SolutionSubmissionViewModel): a feladatra való megoldásának fogadása, ellenőrzi az adatok helyességét. Sikeres rögzítés esetén átirányítás történik a szerepkör főoldalára, egyébként jelzi a hibát a felhasználónak.

3.15. ábra. Student vezérlő

3.6. Nézet réteg

Ez a réteg felelős az adatok megjelenítéséért, illetve az egész alkalmazás kinézetéért. A nézeteket a Views mappában találjuk vezérlők szerinti almappákba csoportosítva, valamint a megosztott nézeteket a Shared mappában. A nézetek megvalósításakor Razor [15] szintaxist is használnunk, mellyel C# forráskódot illeszthetünk a HTML alapú nézetekbe, ezzel megvalósítva a nézetek dinamikus működését.

3.6.1. Home vezérlő nézetei

Index: az alkalmazás főoldala, továbbá ezen a nézeten lehet bejelentkezni és az alkalmazás nyelvét módosítani.

3.6.2. Admin vezérlő nézetei

Index: A rendszergazdai szerepkör főoldalának nézete.

CreateSubject: tantárgyak létrehozására szolgáló nézet, amely egy űrlapot tartalmaz, ami a megfelelő vezérlőnek továbbítja a bevitt adatokat.

CreateUser: felhasználók létrehozására szolgáló nézet, amely egy űrlapot tartalmaz, ami a megfelelő vezérlőnek továbbítja a bevitt adatokat.

UpdateUser: felhasználók adatainak módosítására szolgáló nézet, amely egy űrlapba tölti a felhasználó aktuális adatait, majd a megfelelő vezérlőnek továbbítja az adatokat.

3.6.3. Instructor vezérlő nézetei

Index: a gyakorlatvezetői szerepkör főoldalának nézete.

CreateAssignment: feladat létrehozására szolgáló nézet, amely egy űrlapot tartalmaz, ami a megfelelő vezérlőnek továbbítja a bevitt adatokat.

EvaluateAssignment: feladat értékelésére szolgáló nézet, mely megjeleníti a hallgató beadott munkáit, valamint tartalmaz egy űrlapot, amivel az értékelést tudjuk elküldeni a megfelelő vezérlőnek.

3.6.4. Teacher vezérlő nézetei

Index: a tárgyfelelősi szerepkör főoldalának nézete.

CreateCourse: csoport létrehozására szolgáló nézet, amely egy űrlapot tartalmaz, ami a megfelelő vezérlőnek továbbítja a bevitt adatokat.

EditCourse: csoport módosítására szolgáló nézet, amely egy űrlapba tölti a csoport aktuális adatait, majd a megfelelő vezérlőnek továbbítja az adatokat.

3.6.5. Student vezérlő nézetei

Index: a hallgatói szerepkör főoldalának nézete.

Assignment: egy feladat megjelenítésére szolgáló nézet, amely tartalmazza a feladat adatait, valamint egy űrlapot, amin keresztül a feladatra megoldást tudunk beküldeni.

CourseRegistration: csoportba való jelentkezésre szolgáló nézet, mely egy űrlapot tartalmaz, ami a megfelelő vezérlőnek továbbítja a bevitt adatokat.

_SubmitSolutionForm: az Assignment nézeten használt parciális nézet¹⁵ (angolul Partial View), ami magát a feladat beküldésére szolgáló űrlapot tartalmazza.

¹⁵https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/mvc/views/partial?view= aspnetcore-3.1

3.6.6. Megosztott nézetek

_Layout: az alkalmazás főoldalának és az *AccessDenied* nézetnek az általános kinézetét és menüsorát tartalmazó nézet.

_MainLayout: az összes többi nézetnek az általános kinézetét és menüsorát tartalmazó nézet.

AccessDenied: a jogosulatlan kérés esetén megjelenítendő nézet.

Error: az egyéb hibák esetén megjelenítendő nézet.

Profile: a felhasználó személyes adatait megjelenítő nézet, ami egy csak olvasható űrlapba tölti a felhasználó adatait, illetve tartalmaz két gombot, melyekkel változtatni tudjuk az alkalmazás nyelvét.

3.7. Lokalizáció

Az ASP.NET Core keretrendszer támogatja az alkalmazások lokalizációját [16]. A lokalizáció megvalósításához pár beállítást kell elvégeznünk az alkalmazásban. Első lépésként be kell állítani, hogy az alkalmazás lokalizálható legyen, valamint meg kell adnunk a támogatott nyelveket, az alkalmazás alapértelmezett nyelvét (3.9 forráskód) és meg kell adnunk, hogy az alkalmazás mely mappában keresse a lokalizációs fájlokat.

```
services.AddLocalization(option => option.ResourcesPath = "
    Resources");
services.AddMvc().AddViewLocalization();
services.Configure < RequestLocalizationOptions > (options => 4
{
    var supportedCultures = new List < CultureInfo > ()
    {
        new CultureInfo("hu-HU"),
        new CultureInfo("en-US"),
    };
    options.DefaultRequestCulture = new RequestCulture(
        supportedCultures[0]);
    options.SupportedCultures = supportedCultures;
```

```
options.SupportedUICultures = supportedCultures;

13 });

14 ...
```

3.9. forráskód. Lokalizáció beállítása

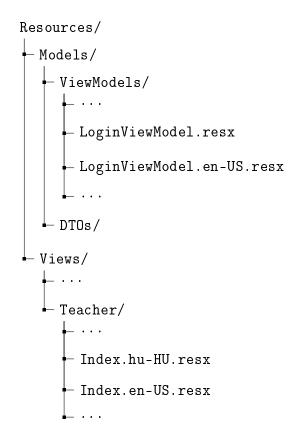
Ezzel az összes szükséges beállítást elvégeztük. Második lépésként a befecskendezzük a lokalizációhoz szükséges osztályokat a _ ViewImports.cshtml fájl segítségével, hogy az összes nézeten elérjük ezeket az osztályokat. Az IViewLocalizer objektum tárolja a fordítandó kulcs-érték párokat, az IOptions < RequestLocalizationOptions > objektum segítségével az alkalmazás által támogatott nyelveket tudjuk lekérdezni, hogy ezeket a szükséges nézeteken meg tudjuk jeleníteni, lehetővé téve a nyelv kiválasztását.

```
1 ...
2 @inject IViewLocalizer localizer
3 @inject IOptions < RequestLocalizationOptions > localizationOption
```

3.10. forráskód. Lokalizációhoz szükséges objektumok befecskendezése

Utolsó lépésként pedig a fájlnév és mappa struktúra konvenciókat kell követnünk. A megadott *ResourcesPath* mappában létrehozzuk a lokalizálni kivánt nézetek, nézetmodellek és *DTO* mappáit, majd ezekhez létrehozzuk a megfelelően elnevezett resource fájlokat¹⁶ (pl.: Index.hu-HU.resx).

¹⁶A viewmodelleknél és a DTO-knál csak a nem alapértelmezett nyelvi resource fájlokhoz kell kitenni a nyeli kódot (en-US)

4. fejezet

Tesztelés

5. fejezet

Összegzés

5.1. Használt fejlesztői eszközök

Az alkalmazás fejlesztlése során az alábbi fejlesztői eszközök voltak használva¹⁷:

- Microsoft Visual Studio Enterprise 2019
- Visual Studio for Mac
- MySql Workbench

5.2. Telepítés

Előkövetelmények: Microsoft .Net core 3.1 SDK, MySql 8.0 adatbázis szerver.

- 1. **Forráskód:** töltsük le *GitHub*-ról az alkalmazás forráskódját¹⁸
- 2. Telepítés:

Microsoft Azure kihelyezés: [17]

dotnet publish: a másik lehetőségünk az alkalmazás telepítésére, hogy az ../ASS.WEB mappában állva a parancssorban kiadjuk a dotnet publish -o "Path" parancs lefordítja és összeszedi a szükséges fájlokat a kért "Path" mappába. Majd az ASS.WEB.exe futtatásával lehet elindítani az alkalmazást. Alapértelmezetten a localhost:5001-es címen lehet elérni.

 $^{^{17}\}rm{Ezek}$ használata nem kötelező, az ../ASS.WEB könyvtárból tudjuk fordítani és futtatni is a dotnet build és dotnet run parancsokkal.

¹⁸https://github.com/csikie/ASS

5.3. Továbbfejlesztési lehetőségek

Automata tesztelő: a beadott megoldásokat legyen lehetőség automatán tesztelni *Docker* segítségével.

Szerkeszthető feladatok: legyen lehetőség a kiírt feladatokat módosítani.

Értesítések: a felahsználok kapjanak értesítésket a rendszerben ha például egy új feladat került kiírásra egy csoportjukban.

Vizsga mód: ha be van kapcsolva egy feladatnál, akkor a feladat ideje alatt a csoporthoz tartozó megoldott feladatok nem látszanak a felületen.

Tantárgy szintű feladatok: legyen lehetőség egy tantárgy összes csoportjához ugyan azt a feladatot kiírni.

6. fejezet

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni Poór Artúr félévést munkáját, észrevételeit és tanácsait az alkalmazással kapcsolatban, valamint az alkalmazás manuális tesztelésében való segítségét.

Szeretném megköszönni Czuczor Eszternek, hogy megrajzolta az alkalmazás logóját.

Irodalomjegyzék

- [1] Microsoft. Introduction to ASP.NET Core. URL: https://docs.microsoft. com/en-us/aspnet/core/introduction-to-aspnet-core?view= aspnetcore-3.1.
- [2] Kendo. Welcome to Kendo UI for jQuery. URL: https://docs.telerik. com/kendo-ui/introduction?_ga=2.88439835.1270843564.1621007125-198120074.1592317525.
- [3] Bootstrap. Introduction. URL: https://getbootstrap.com/docs/5.0/getting-started/introduction/.
- [4] Cserép Máté. Webfejlesztés MVC architektúrában (ASP.NET Core). URL: https://mcserep.web.elte.hu/data/education/2019-2020-2_WAF/elte_waf_ea02.pdf.
- [5] Serilog. Serilog. Extensions. Logging. File. URL: https://github.com/serilog/serilog-extensions-logging-file.
- [6] Nicholas Blumhardt. Logging "levels" in a structured world. URL: https://nblumhardt.com/2014/03/logging-levels-in-a-structured-world/.
- [7] Microsoft. Introduction to Identity on ASP.NET Core. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/security/authentication/identity?view=aspnetcore-3.1&tabs=visual-studio.
- [8] Entity Framework Tutorial. What is Code-First? URL: https://www.entityframeworktutorial.net/code-first/what-is-code-first.aspx.
- [9] Microsoft. Entity Framework Core. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/ef/core/.

IRODALOMJEGYZÉK

- [10] Microsoft. Language Integrated Query (LINQ). URL: https://docs.microsoft.com/en-us/dotnet/csharp/programming-guide/concepts/linq/.
- [11] OWASP. SQL Injection. URL: https://owasp.org/www-community/attacks/SQL_Injection.
- [12] Microsoft. Dependency injection in ASP.NET Core. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/fundamentals/dependency-injection?view=aspnetcore-3.1.
- [13] Microsoft. System. Component Model. Data Annotations Namespace. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/dotnet/api/system. component model.data annotations? view=netcore-3.1.
- [14] Microsoft. Configure ASP.NET Core Identity. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/security/authentication/identity-configuration?view=aspnetcore-3.1.
- [15] Microsoft. Razor syntax reference for ASP.NET Core. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/mvc/views/razor?view=aspnetcore-3.1.
- [16] Microsoft. Globalization and localization in ASP.NET Core. URL: https://docs.microsoft.com/en-us/aspnet/core/fundamentals/localization? view=aspnetcore-3.1.
- [17] Cserép Máté. "Webszolgáltatások kihelyezése". (), 12-. old. URL: https://mcserep.web.elte.hu/data/education/2019-2020-2_WAF/elte_waf_eal1.pdf.

Ábrák jegyzéke

2.1.	Főoldal	4
2.2.	Bejelentkezési hiba	5
2.3.	Sikeres bejelentkezés	5
2.4.	Nyelvváltás	6
2.5.	Rendszergazdai szerepkör kezdőoldala	7
2.6.	Tantárgy létrehozás	8
2.7.	Felhasználó létrehozás	9
2.8.	Tárgyfelelős kezdőoldala	10
2.9.	Csoport létrehozás	11
2.10.	Csoport módosítása	12
2.11.	Gyakorlatvezető kezdőoldala	13
2.12.	Feladat létrehozás	14
2.13.	Adatok validálása	15
2.14.	Feladat értékelése	16
2.15.	Hallgató kezdőoldala	17
2.16.	Csoportba jelentkezése	17
2.17.	Feladat megtekintése	18
2.18.	Profil oldal	19
2.19.	Jogosulatlan kérés	20
2.20.	Egyéb nem várt hiba	20
3.1.	A Modell-Nézet-Vezérlő architektúra	22
3.2.	Az adatbázist leképző objektumok	26
3.3.	Az adatbázis táblái	27
3.4.	Service osztályok őse	32
3.5.	LoginService osztály és interface	33
3.6	AdminService osztály és interface	35

ÁBRÁK JEGYZÉKE

3.7.	TeacherService osztály és interface	36
3.8.	InstructorService osztály és interface	37
3.9.	StudentService osztály és interface	38
3.10.	Home vezérlő	44
3.11.	Base vezérlő	45
3.12.	Admin vezérlő	47
3.13.	Instructor vezérlő	48
3.14.	Teacher vezérlő	49
3.15.	Student vezérlő	50

Táblázatok jegyzéke

3.1.	Adatbázis: felhasználók táblája	27
3.2.	Adatbázis: szerepkörök táblája	28
3.3.	Adatbázis: felhasználók és szerepkörök kapcsolótáblája	28
3.4.	Adatbázis: feladatok táblája	29
3.5.	Adatbázis: csoportok táblája	29
3.6.	Adatbázis: gyakorlatvezetők táblája	29
3.7.	Adatbázis: megoldások táblája	30
3.8.	Adatbázis: megoldások táblája	30
3.9.	Adatbázis: hallgatók és csoportok kapcsolótáblája	31
3.10.	Adatbázis: tárgyfelelősök és tantárgyak kapcsolótáblája	31

Forráskódjegyzék

3.1.	Naplózás beállításai	23
3.2.	Adatbázis elérése	25
3.3.	Példa az attribútomok használatára	39
3.4.	Szerepkörök felsorolási típusa	40
3.5.	Szerepkörök tárolása az adatbázisba (DbInitializer.cs)	41
3.6.	CultureCodeMapping osztály	41
3.7.	Felhasználói fiók konfigurációs beállításai	42
3.8.	Alkalmazás futási módja	43
3.9.	Lokalizáció beállítása	53
3.10.	Lokalizációhoz szükséges objektumok befecskendezése	54